

Białystok, 25.07.2018r.

Dr hab. n. med. Napoleon Waszkiewicz

Klinika Psychiatrii

Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Recenzja rozprawy doktorskiej Marcina Bugaja pt. „Ocena uwarunkowań przebiegu i efektów terapii uzależnienia od alkoholu”.

Promotor: prof. dr hab. Marcin Wojnar

Promotor pomocniczy: dr hab. Andrzej Jakubczyk

Zestawienie danych uzyskanych z NFZ i danych PARPA wskazuje, że systematycznie wzrasta liczba placówek leczenia uzależnienia od alkoholu, w tym przede wszystkim oddziałów dziennych i poradni. Jest to związane ze znaczącym rozpowszechnieniem uzależnienia od alkoholu oraz z większą ilością osób zagrożonym uzależnieniem, a pijących obecnie w sposób ryzykowny, bądź szkodliwy. Badania wykazują, iż około 1/3 pacjentów uzależnionych od alkoholu, po odbyciu leczenia osiąga trwałą abstynencję, a około 1/3 poprawę stylu życia bez utrzymywania całkowitej abstynencji. Według innych badaczy około 2/3 leczonych osób z powodu uzależnienia od alkoholu, uzyskuje poprawę, chociaż wymiar sukcesu zależy oczywiście od obranego celu. Każda świadoma decyzja oddalająca jednostkę od powrotu do nałogu jest potwierdzeniem odzyskania przez nią autonomii oraz samodzielności. Wciąż aktualny jest temat poprawy skuteczności terapii osób

uzależnionych od alkoholu. Szczególnie ważne jest uwzględnienie populacji osób pijących, które nie są w stanie utrzymać całkowitej abstynencji, a ich terapia jest niezwykle ważna w profilaktyce. Stąd coraz większa popularność programów redukcji szkód picia alkoholu. O potrzebach terapii uzależnienia świadczy fakt, że liczba zarejestrowanych osób w placówkach leczenia uzależnienia od alkoholu zwiększa się systematycznie. Dlatego badania, których celem jest ocena uwarunkowań przebiegu i efektów terapii uzależnienia od alkoholu mają istotną wartość poznawczą i praktyczną.

Przedstawiona do recenzji praca liczy 180 stron. Została zredagowana w typowym układzie z podziałem na następujące rozdziały: Streszczenie, Wprowadzenie, Założenia i Cele pracy, Metodologia, Wyniki badań, Omówienie wyników badań, Wnioski, Streszczenie, Bibliografia i Załączniki. Wyniki przeprowadzonych badań zostały przedstawione w 56 tabelach oraz 30 rycinach.

W pierwszych rozdziałach rozprawy doktorant omówił syntetycznie biologiczne i psychologiczne koncepcje rozwoju i przebiegu uzależnienia od alkoholu, opisywane przez różnych wybitnych badaczy tego zagadnienia. Następnie przedstawione zostały współczesne metody leczenia/terapii uzależnienia, w tym ich efektywność. Na podstawie przeglądu literatury Doktorant sformułował cel główny i 3 cele szczegółowe pracy.

Do oceny przebiegu terapii pacjentów uzależnionych od alkoholu zastosowano Substance Abuse Outcomes Module (ASOM), składający się z czterech części: inwentarza danych medycznych (Medical Record Review), wstępnej samooceny pacjenta (Patient Baseline Assessment), wstępnej oceny pacjenta dokonanej przez personel (Clinician Baseline Assessment) oraz ponownej samooceny pacjenta

(Patient Follow-up Assessment). Integralną częścią narzędzia SOAM jest kwestionariusz oceny jakości życia SF-36. Do badania włączono 250 osób z rozpoznaniem uzależnienia od alkoholu, w tym 100 osób leczonych w całodobowych oddziałach terapii uzależnienia od alkoholu, 100 osób leczonych w dziennych oddziałach terapii uzależnienia od alkoholu oraz 50 osób leczonych ambulatoryjnie w poradniach leczenia uzależnień. Generalnie Materiał i metody Autor opisał satysfakcjonująco, co pozwala zainteresowanym osobom na posłużenie się tą częścią rozprawy w celu przeprowadzenia podobnych metodologicznie badań. Na szczególną pochwałę zasługuje bardzo dobre dobranie technik statystycznych, które umożliwiły przewidywanie wartości predykcyjnej czynników związanych z terapią osób uzależnionych. Niemniej jednak, umieszczenie w aneksie zastosowanego narzędzia SOAM, ułatwiłoby bardziej sprawną dalszą analizę wyników pracy czytającemu. Nieścisłość w obrębie włączonych do badania osób w abstrakcie i części opisującej metodykę wymaga wyjaśnienia, czy w dziennych oddziałach terapii uzależnienia od alkoholu było 50, czy 100 osób zbadanych, podobnie wśród osób leczonych ambulatoryjnie. Jest to najprawdopodobniej błąd przy redakcji pracy tzw. *typographical error*.

Z przeprowadzonej analizy regresji wynika, że płeć żeńska i wyższe wykształcenie sprzyjają kontynuowaniu terapii uzależnienia od alkoholu, a płeć żeńska, udział rodziny w terapii dla osób współuzależnionych oraz terapia w ośrodku stacjonarnym –sprzyjają utrzymywaniu abstynencji. W dalszej części wyników ocena predyktorów nasilenia intensywności picia alkoholu wykazała, że największe znaczenie w intensywności picia miały: wymiar zdrowia psychicznego jakości życia, impulsywne zachowania podejmowane pod wpływem alkoholu oraz miejsce

zamieszkania. Następnie obliczono, iż największą poprawę jakości życia fizycznego i psychicznego w trakcie prowadzonej terapii uzyskali pacjenci ośrodków stacjonarnych. Doktorant potwierdził także swoją hipotezę 3, że osoby mające konflikt z prawem oraz zobowiązane do podjęcia leczenia rzadziej utrzymywały abstynencję lub w przypadku tych pierwszych częściej przerywały terapię. Autor zaprezentował wszystkie otrzymane wyniki bardzo dokładnie, posługując się licznymi zestawieniami tabelarycznymi i rycinami, które są samoopisujące, czytelne i jednolite.

Analizując „Dyskusję” pracy stwierdziłem, że Autor skonfrontował uzyskane wyniki z wynikami innych autorów w sposób bardzo dojrzały i szczegółowy, posługując się bogatą, aktualną literaturą. Warto nadmienić, że Doktorant prowadząc dyskusję, wykazał także logiczną zgodność otrzymanych przez siebie wyników, odniósł je do wszystkich postawionych wcześniej celów i hipotez badawczych, konfrontując je z wynikami badań uzyskanych w innych ośrodkach i ujął powyższe w logiczne i istotne wnioski.

Podsumowując, badania podjęte przez lek. Marcina Bugaja znajdują pełne uzasadnienie, zostały zaplanowane i przeprowadzone w sposób prawidłowy, a uzyskane wyniki Doktorant przedyskutował w sposób bardzo dojrzały. Wyróżnienia wymaga podjęcie się dość skomplikowanej metodologicznie pracy koordynującej zbieranie danych w wielu ośrodkach. Poza tym, Autor wykazał się szeroką znajomością literatury z zakresu zagadnień dotyczących tematu pracy. Nieliczne uwagi zostały dokonane z obowiązku recenzowania i nie mają kardynalnego wpływu na całościową ocenę rozprawy.

Rozprawa doktorska lek. Marcina Bugaja stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, doktorant wykazał się wiedzą teoretyczną w dyscyplinie oraz

posiada umiejętności samodzielnego prowadzenia badań naukowych; tym samym rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 poz. 882 z późn.zm.) i spełnia wszystkie wymagania stawiane pracom promocyjnym na stopień doktora.

W związku z tym, zwracam się z wnioskiem do Wysokiej Rady Wydziału Lekarskiego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego o **dopuszczenie** lek. Marcina Bugaja do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Jednocześnie wnoszę o **wyróżnienie pracy** z racji na ogromną istotność jej wyników na społeczne i zdrowotne uwarunkowania skuteczności terapii uzależnienia od alkoholu, które oparte są na dużych grupach badanych i bardzo dobrze dobranych metodach statystycznych. Znajomość uwarunkowań skuteczności terapii pozwala na jeszcze bardziej skuteczne planowanie strategii pomocy osobom uzależnionym i zagrożonym uzależnieniem.

Dr hab. n. med. Napoleon Waszkiewicz
specjalista psychiatra
1754124

